

He pūrongo a Ināia tonu nei: Kia Whakaheke E Aotearoa Te Hauwaro

Ināia tonu nei: a low emissions future for Aotearoa

He pūrongo a Ināia tonu nei: Kia Whakaheke E Aotearoa Te Hauwaro e tuku kōrero akiaki ana ki te Kāwanatanga o Aotearoa, anō o te tuatahi o ngā tahua tukunga hauwaro e toru me te ahunga o ngā whakahekenga hauwaro 2021-2024. E tutuki i a Aotearoa ōna whāinga hei whakaheke i te hauwaro me eke te haumaruru te taiao ki te toioratanga me te toitūtanga.

Hei whakamārama noa, me māmā rawa ki te tangata me ngā ratonga mō te whai i te whakawhitiara nei. I runga i tōna kotahi, kua kore te Kāwanatanga e whiwhi i te korekore-tukuhauwaro, ka mutu, he kaupapa kē tēnei mā te katoa. Ko te aronga matua ā te Kāwanatanga he haumaruru i ngā tukunga hei whakarauora anō i te āhuarangi, ā, he pai te utu, ka mutu, kua tautokona e Aotearoa.

Ko tā Ināia tonu nei he whakarārangi mai i ngā tūtohu mō te oranga tonutanga o te kaupapa:

Kia whakamaua e Te Kāwanatanga ōna taura here ki Te Tiriti o Waitangi me te whakahoahoa ā te Karauna ki te Māori. E tutuki ai i tētahi kaupapa tautika me te whakawhiti ora mā te iwi Māori, me whakawhenua ngā rautaki whakaheke hauwaro ki ngā mātāpono a Te Tiriti o Waitangi; kia mahi-tahi, kia urutika, kia tiaki pai, ā, kia tautika. Ka taea tēnei ahunga e te Kāwanatanga, mā tōna mahi-tahi ki ngā iwi Māori kia hāpainga ake i te tikanga o te mahi-tahi ki ngā reanga katoa o te Kāwanatanga, ā, kia whakamaua hoki te whakaūnga o ngā mātāpono a Te Tiriti ki ngā rautaki whakaheke hauwaro.

Me whai wāhi atu te Kāwanatanga kia mārama, kia whai mana, ā, kia tohutohu tika hoki he aha ōna mahi, ā, hei ā hea ka tutuki. He pēnei rā kia whai waahi atu ngā iwi ki te whakatau he aha ō rātou hiahia, nā runga hoki, me ahatia e rātou ki ēnei ahunga whakaheke hauwaro. Me whai tautoko i ngā rōpū tōrangapū, ā, ko te mea nui ko ngā Tahua Whakaheke Hauwaro, e mau nei i te mārō o ngā ahunga me te tere hoki o te whakawhitianga.

Me whai wāhi mai ngā ratonga me ngā rōpū rerekē i ngā tikanga pai, te tohutohu me te mahi-tahi, pēnei i:

- **Ngā Kaunihera ā Rohe:** E eke tika ai ngā ahunga me tautoko mai, ā, me tohutohu tika mai ngā kaunihera ā rohe.
Ngā Ratonga Kāwanatanga: Me mahi-tahi ngā ratonga kāwanatanga e whai mana ana ki te whakatika i te āhuarangi. Mā te ahunga kē, mā te 'vote climate' rānei ka tautoko i te rahinga o te urupare me te whakaū hoki i ngā ahunga ā ngā ratonga katoa.
Te Kāwanatanga me ngā Iwi: mā te uru tika mai o te hapori, ka rangona katoatia ngā reo ā iwi, ā, ka kitea ko te katoa o ngā iwi e whai waahi mai nei, ka mutu, kua kore e ngarengare mai ngā pakihī me ngā rōpū whai rawa.
- **Te Kāwanatanga me ngā ohaocha:** He mana nui tō ngā tohutohu whakauru rawa me ngā tohutohu a ngā pakihī.

Kia tohatoha tika ngā hua a te whakawhitianga.

Rangona ngā uauatanga ka tukia e ia rōpū, e ia rōpū ki tēnei whakawhitianga, ā, me whai waahi mai ngā tukunga tika hei tautoko mai i a rātou.

Ngā Panonitanga ki ō mātou Kōrero Akiaki whakamutunga.

Kua rongo i ngā urupare a ngā iwi Māori nā roto mai i ngā huihuinga, ā te otinga mai, kua whakarerekē hoki ko ngā whakahau. Kua whakakaha hoki i ō mātou kōrero akiaki kia whai mana ngā mātāpono a Te Tiriti, ā, kia tika te urunga mai o ngā iwi Māori ki ngā tohutohu katoa a te Kāwanatanga. Ko tā ngā kaitono, ko ia pū ko te tino hiahia, ā, kia tika te utu.